Posudek školitelky na diplomovou práci

Daniela Koláře

na téma

„Lexikalische Einheiten der Sprache im Nationalsozialismus und ihre lexikographische Bearbeitung“

FF UK 2012, 179 str.

1. Předložená práce vznikla na základě upřímného zájmu o téma, o něž je u mladé generace nepřetržitě zájem. Oficiální jazyk používaný za totality (a nejen za ní) lze vzhledem k středoevropským dějinám zkoumat v mezinárodních souvislostech a porovnávat na něm společné rysy i rozdíly jednotlivých diktatur: Všechny tyto režimy kladly na výkladové slovníky velké, ideologicky podmíněné nároky. Vzhledem k respektu, kterému se slovníky (mnohdy absurdně bez ohledu na kvalitu) u veřejnosti těší, nelitovaly finančních investic; spatřovaly v nich pomocníka posilujícího názorovou manipulaci, tj. prostředek tzv. nepřímé propagandy.
2. Předložená práce vznikala nerovnoměrným tempem. Je vidět, že by zasluhovala minimálně ještě jedno přečtení – především z hlediska gramatického a formulačního (viz 6. bod posudku). K tématu je dostupná celkem obsáhlá literatura, jíž se diplomand zabýval na svém stipendijním pobytu v Heidelbergu. Věnoval se jí se zaujetím, o němž nemám pochyb, ale někdy se mu nepodařilo s ní pracovat tak, jak by bylo nejvhodnější, tj. např. ubrat na příliš dlouhých citacích a raději hutněji a samostatněji vyjádřit myšlenky přečtených autorů. Na druhé straně je nutno přiznat, že samostatná sumarizace informací je v případě některých pramenů (jako např. z dějin německého jazyka od P. von Polenze) obtížná, protože samotný zdroj je psán už velmi hutným stylem. Na to je třeba jisté praxe a lepší jazykové výbavy. Zde musím ocenit, že se diplomand během psaní v práci se sekundární literaturou postupně zlepšoval.
3. Práce má přehlednou strukturu. To, že diplomand vychází vstříc čtenáři a některé informace se zdvojují, může sice ušetřit listování, ale text pak nabude a snižuje se čtivost.
4. Diplomand měl za úkol porovnat Trübnerův slovník (TDW) a jeho explikaci významu se současným popisem významu v Deutsches Universalwörterbuch (DUW) a obrazem vybraných položek (výběr na základě Klempererova LTI a TDW) v současnému úzu na základě generovaných asociačních clusterů poukazujících na aktuální diskurzy. Tyto pracné analýzy korpusového materiálu a především pečlivě verbalizované popisy Self Organizing Maps tvoří dobrý základ pro úvahy o rozdílech a změnách v pojmové struktuře analyzovaných slov. Porovnání je ale někde dost stručné. Očekávala jsem trochu větší záběr do historických

souvislostí, které snad autor zná, ale ty do práce nevešly. Některé by text práce učinily přínosnějším pro čtenáře jiných oborů. Komentář je sice samostatný, ale někde jsou tvrzení dost povrchní a nezdůvodněná (srv. např. tvrzení o *Sturm/Aktion* ve vztahu k expresionismu nebo zkratkovitou argumentaci u *Weltanschauung).* Jsou to místy spíše jednoduché pokusy o interpretaci, která by měla teprve následovat.

5. Úzus ve sledovaném období národního socialismu mapují ještě grafy převzaté z korpusu Braniborské akademie věd. Zřejmě nedopatřením vypadly bližší informace o tomto zdroji, i když jeho adresa v literatuře je. Určitě by stálo za to na práci navázat a zkoumat diachronně i kolokabilitu zkoumaných položek.
6. Dojem kazí bohužel hned na začátku angličtina abstraktu, dále místy emotivní ráz výraziva, který se neslučuje s pokusem autora o vědecký text (např. evaluativní výraz *špína* v čes. shrnutí, *total verdorben* na str. 65). V textu se najdou občas lexikální, syntaktické (hodně často přemíra spojky *und* , slovesa *machen*). Ani české shrnutí není bez vady. Najdeme gramatické chyby (např. str. 74 dole *gehalten* místo *halten*, sloveso *geben* se pojí se 4. p. na str. 63 dole) , četné překlepy Gedenken/Gedanken na str. 74, chybný pravopis jména Nietzsche, dvakrát *ist* na str. 58, na str. 59 "wo die wichtigsten Bedeutungen stehen" 2x), a konečně stylistické resp. argumentační prohřešky (srov. komentář u Weltanschauung, na str. 59 "wo die wichtigsten Bedeutungen stehen" 2x : pokud má jít o protiklad, pak je třeba jiné formulace). Všechna opomenutí nemohu uvádět, namátkou jsem je vyznačovala v textu práce, je jich totiž mnoho (např. na str. 75 je 7 chyb). Zkratky nejsou používány konzistentně (srov. TDW, např. na str. 63). Ze seznamu literatury není jasné, co chápe diplomand primární a co sekundární literaturou. (Doufám, že jde o formální chybu při chvatu s elektronickým zpracováním textu. Primárními zdroji jsou přece slovníky a korpusy, sekundární je pak vědecká literatura, tj. pojednání k danému tématu.)

   Závěr: Práci doporučuji k obhajobě.

   Hodnocení bude stanoveno dle výkonu diplomanda u obhajoby.

doc. PhDr. Marie Vachková, Ph. D.

Praha 27. 1. 2013